

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЇЇ МЕТОДИКА

І.А. Сидоренко

викладач

Національний технічний університет України «КПІ»

Навчальна діяльність студентів перебуває у постійному розвитку. Вона характеризується предметом, цілями, мотивами, серед яких найважливішими є пізнавальний інтерес та соціальні мотиви, системою навчальних дій, операцій, способів і результатів. У процесі навчальних діяльності студент займається її саморегуляцією, використовуючи різні засоби. Найвищою формою навчальної діяльності виступає самостійна робота.

Самостійна робота студента – цілеспрямована, внутрішньо мотивована та організована самим суб'єктом навчальна діяльність метою якої є засвоєння нових знань, умінь та навичок [3].

Виконання самостійної роботи на будь-якому етапі навчання потребує високого рівня самосвідомості, рефлексивності, самодисципліни, відповідальності. У ній виявляються такі риси як адекватна мотивація, цілеспрямованість, самоорганізованість, самостійність, самоконтроль та інші особистісні і суб'єктивні якості [3].

Організація самостійної роботи студентів – це складний педагогічний процес, який вимагає від викладача вмінь не тільки передавати інформацію та необхідний для вивчення матеріал, а, насамперед, здатності навчати засобами ефективних самостійних дій для здобуття і осмислення такої інформації та здатності розвивати навички самостійного опрацювання навчального матеріалу. Організація такої роботи означає створення сприятливих умов для планування студентом самостійної навчально-пізнавальної діяльності, виконання запропонованих викладачем та визначених самостійно завдань, корекції отриманих результатів, їх самоконтролю, контролю та зовнішнього оцінювання [4].

Нажаль, саме цей вид навчальної діяльності викликає у студентів найбільше труднощів та непорозумінь. Результати багатьох досліджень показують, що лише менше третини здатні ефективно та раціонально спланувати, а, найголовніше, організувати свою самостійну роботу. І тому, важливе значення при такому виді роботи має опосередковане системне керівництво нею з боку викладача.

Кожен викладач знає, що навчання протікає більш успішно, якщо у студента сформована позитивна мотивація, пізнавальний інтерес, потреба в здобутті знань, відповідальність та інші мотиви. І саме викладач повинен постійно знаходити відповідні шляхи впливу щоб підтримувати цю мотивацію, цілеспрямовано працювати над створенням ситуації, коли виникає потреба дізнатися та засвоїти щось нове.

Особливе значення для активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів мають дидактичні матеріали, які використовуються протягом навчального процесу. Такі навчально-методичні матеріали повинні містити чітко сформульовані завдання і зразки їх виконання та забезпечувати чіткі критерії для вимірювання результатів [2].

Зміст завдань для самостійного опрацювання забезпечать високий рівень мотивації, якщо будуть не тільки цікавими для студентів, а й відповідатимуть рівню підготовки, орієнтуватимуться потреби та інтереси студентів, а їх основу складатимуть сучасні професійно-орієнтовані та практично-спрямовані матеріали.

Самостійна робота на молодших і старших курсах має відрізнитися за своїм змістовим наповненням. На молодших курсах вона передбачає, в основному, самостійне виконання завдань, метою яких є накопичення та засвоєння базових вмінь та навичок. Але в подальшому, самостійна робота студентів повинна набувати все більш творчого, проблемно-пошукового характеру. На старших курсах потрібно спрямовувати студентів на науково-дослідний підхід до організації своєї роботи та безпосередню участь у виконанні наукових досліджень.

Одним з найефективніших та найцікавіших методів самостійної роботи є метод проектів. За допомогою цього методу студенти вчаться самостійно шукати та відбирати необхідну інформацію, опрацьовувати її, робити свої власні висновки та представляти їх широкій аудиторії. Контроль такої самостійної роботи можна здійснити досить легко, адже на кожному етапі студенти звітують про проведену роботу, створюють своє власне портфоліо, а в кінцевому результаті захищають проект.

Корисною для студентів є самостійна робота зі спеціалізованими навчальними комп'ютерними програмами. Такі програми здатні стати для кожного студента вищого навчального закладу доступним засобом, що здійснює постійну оперативну допомогу і контроль. Варто зазначити, також, наявність спеціальних програм для викладачів. Такі програми можуть стати незамінними у процесі перевірки та оцінки самостійної роботи студентів, оскільки вони суттєво економлять час викладача [2].

При організації самостійної роботи слід також враховувати індивідуально-психологічні особливості кожного студента або групи. Доцільно пропонувати завдання різного рівня складності, різного змістового наповнення, з правом вибору бажаного варіанту. Такий підхід буде заохочувати студентів навіть з низьким рівнем знань до перебудови їх позицій у навчальному процесі та подальшого самовдосконалення.

Контроль виконання самостійної роботи студентів є невід'ємним складником навчального процесу. Рідко який студент виконає завдання, якщо він знає наперед що викладач його не перевірить та не оцінить певною кількістю балів. Оцінювання повинно бути відкритим і зрозумілим для студентів. Стимулювати самоконтролюючу діяльність студентів буде використання різних видів перевірочних завдань, тестів, взаємоперевірка, можливість самостійно виправити і осмислити власні помилки .

Під час організації самостійної роботи мають місце деякі деструктивні фактори, такі як авторитарний стиль викладання та небажання педагога підкреслювати значущість проведеної, інколи навіть не досить успішно,

самостійної роботи. Важливо перетворити перевірку виконання такої роботи на певний інформативний, а не контролюючий фактор, що показує рівень засвоєння пройденого матеріалу та допомагає саморегулювати свою навчальну діяльність.

Дуже важливо з самого початку навчати студентів практичним прийомам організації своєї самостійної діяльності. До таких прийомів і вмінь належать вміння працювати з конспектом, книгою, технічними засобами, вміння раціонально та поетапно планувати свою самоосвітню діяльність, аналізувати завдання.

Головна мета самостійної роботи є двоєдиною: засвоєння теоретичних знань, формування системи загальнонавчальних, інтелектуальних і професійних умінь і навичок та формування самостійності і активності особистості майбутнього фахівця, так як саме в ній проявляється необхідність міжпредметних та міждисциплінарних зв'язків [4].

Література:

1. Авдеєнко А.П., Дементій Л.В. Організація самостійної роботи студентів // Проблеми освіти. Науково – методичний збірник – 2002 – № 27 – 246с.
2. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]/В. Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
3. Савчин М.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2007. – 424 с. (Альма-матер).
4. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. - К.: Кондор, 2011. – 628 с.

